Jag har svarat på följande fyra frågor: 1 2 3 4 5 6 Min kod:

Institutionen för ekonomi Rob Hart

Tentamen

Makroekonomi NA0133

Augusti 2015

Skrivtid 3 timmar.

Regler

Svara på 4 frågor. (Vid svar på fler än 4 frågor räknar jag 4 × genomsnittspoäng per fråga.) Det finns 6 frågor att välja på.

Varje fråga ger högst 20 poäng. Om en fråga är uppdelad ger varje del lika många poäng.[1]

Svara på detta häfte, i de angivna luckorna. Skriv din kod på framsidan, ovan; skriv inte ditt namn någonstans. Om du måste ha mer plats, skriv på sista sidan och hänvisa dit från luckan. Om inte det räcka, ta ett tomt ark, skriv din kod på detta, och hänvisa dit från luckan. Observera dock att ett optimalt svar ryms inom den angivna ytan.

Tillåtna hjälpmedel: skrivmedel, linjal och miniräknare.

Legitimation uppvisas vid inlämnandet av tentan.

Råd

Besvara frågorna utifrån den på kursen behandlade ekonomiska teorin, använd relevanta ekonomiska begrepp och förklara deras innebörd.

Det är inte alltid att du uppmanas i frågan att förklara dina svar, dock är en verbal förklaring, oftast med hjälp av diagram, nödvändig i de allra flesta fall för att kunna erhålla maximal poäng på en delfråga. Detta gäller även för matematiska beräkningar. På matematiska uppgifter kan en noggrann grafisk (istället för algebraisk) lösning ge full poäng. Axlar och kurvor måste alltid förses med beteckningar.

Vissa frågor kan vara enhetliga (utan delfrågor). Här krävs det att du skriver välstrukturerade och grundliga svar för att få maximal poäng eller något i närheten – det handlar alltså inte om att rabbla upp allt du kan om ämnet eller närliggande ämnen!

[1] T.ex. om det finns fyra delfrågor – (a), (b), (c), och (d) – ger varje delfråga högst 5 poäng.

1. Antag en ekonomi där produktion sker med arbetskraft men utan behov av kapital. Det finns 150 personer, 100 som jobbar och 50 som har gått i pension. De som jobbar tjänar 100 kronor per kvartal (tre månader) i lön. Av dessa 100 kronor spenderar de 80 på konsumtion, och sparar resten. De som har gått i pension spenderar 40 kronor per kvartal på konsumtion; pengarna tas från deras tidigare besparingar. De finansiella transaktionerna sköts av banker.

   (a) Illustrera det cirkulära flödet. Ange också följande, med enheter: (i) BNP; (ii) investering som andel av BNP.

BNP är 10000 SEK/kvartal.

Investering är noll.

(Jag visar inte det cirkulära flödet här.)

   (b) i. Under ett kvartal—vi kallar det för kvartal 1—sprids oro i ekonomin angående framtiden, och de som jobbar sparar 30 kronor istället för bara 20. Illustrera det cirkulära flödet under kvartal 1. Vad blir BNP? Företagens lagerinvesteringar? Förklara kortfattat.

   ii. Hur reagerar företagen under kvartal 2, enligt Keynes? Vad blir BNP?

   iii. Antag att de som hade kvar sina jobba under kvartal 2 återgick till att spara 20 procent av sin inkomst. Beskriv vad som händer i ekonomin under kvartal 3, enligt Keynes. Vad blir BNP?

Kvartal 1: BNP oförändrad, men konsumtion sjunker med 1000 SEK, och därmed blir det en lagerinvestering på 1000 SEK.

Kvartal 2 minskar ftgn sin produktion i enlighet med förra periodens efterfrågan, alltså sjunker den med 1000 SEK eller 10 procent. Samma sak händer med BNP förstås, som blir 9000 SEK/kvartal.

Under kvartal 2 är det 90 pers som jobbar, och det konsumeras 90 x 80 + 50 x 40, alltså 9200 SEK. Därmed ökar ftgn sin produktion till 9200 SEK/kvartal under kvartal 3. BNP blir därmed 9200 SEK/kvartal.

(c) I en verklig modern ekonomi—som till exempel Sverige—finns det en regering som drar in skatter och betalar för vård, utbildning, mm, samt en centralbank som bestämmer den kortsiktiga räntan i ekonomin. Vilka *aktiva* åtgärder brukar dessa agenter (regering och centralbanken) ta när konjunkturen vänder nedåt? Förklara kortfattat.

Poängen här är att det normala är att enbart använda penningpolitiken aktivt för att styra konjunkturen, och inte finanspolitiken. Förklara dock närmare...

2. (a) Antag en ekonomi med en enda produkt, widgets, som produceras enbart med hjälp av arbetskraft. Ekonomin börjar i en långsiktig jämvikt med noll nettosparande, noll investering och noll inflation, medan 6 procent av arbetarna är arbetslösa. Kortsiktigt och långsiktigt utbud, samt aggregerad efterfrågan, visas i figuren.

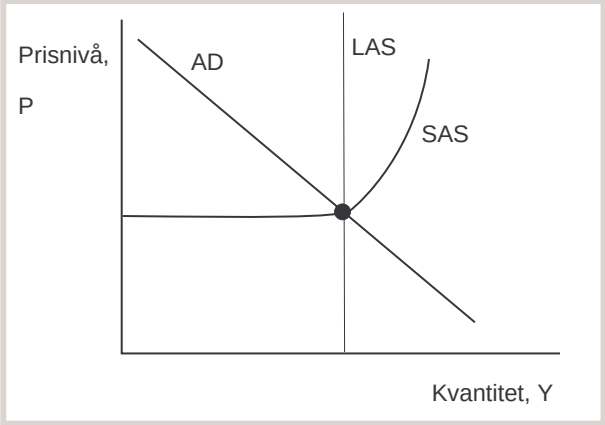

Antag att regeringen styr penningpolitiken i landet, och bestämmer sig för att minska reporäntan i ett försök att få ned arbetslösheten. Förklara vad som händer över tiden enligt *AD–AS*-modellen.

Se facit på förra tentan.

(b) Under 90-talet bestämde sig många länder att ge sina centralbanker ett tydligt uppdrag—att hålla nere inflation—och att låta dem sköta uppdraget utan direkt inblandning från regeringen.

Innebär denna politik en kompromiss där länderna får acceptera högre arbetslöshet som ett pris för låg inflation och ekonomisk stabilitet? Förklara ditt svar utifrån teori, och diskutera gärna eventuella bevis.

Nej, det innebär ingen sådan kompromiss enligt ekonomisk teori, t.ex. enligt AD--AS-modellen, eller den långsiktiga Phillipskurvan. Högre inflation leder inte till lägre arbetslöshet på sikt; eventuellt kan det göra det på kort sikt, om det som leder till den höga inflationen (tex expansiv politik) är oväntat.

Nu när du har konstaterat detta måste du förklara det genom att förklara tex AD--AS-modellen, och därmed hur oväntad inflation kan leda till en kortvarig högkonjunktur i bästa fall, men inte till långvarigt lägre arbetslöshet.

Vad gäller bevis kan man peka på hur man kan se skiften i den kortsiktiga Phillipskurvan i data, medan den långsiktiga arbetslöshetsnivån verkar inte vara kopplad till långsiktig inflation. Illustrera gärna!

3. (a) Vi kan delar upp den vuxna befolkningen i ett land i tre kategorier: sysselsatta (alltså de som har ett jobb), arbetslösa, och utanför arbetskraften.

Med hjälp av dessa kategorier, ange definitionen på arbetslösheten i procent. Har ett land med ‘färre arbetslösa’ i absoluta tal nödvändigtvis ‘lägre arbetslöshet’ i procent? Diskutera kortfattat.

Vi benämnar de respektive kategorierna som J, A, och O, medan arbetslösheten i procent är U. Då har vi U = A/(A+J) x 100.

A kan vara liten fast U är hög ifall J är låg, dvs O är hög. Alltså, ett land där många är utanför arbetskraften kan ha relativt få arbetslösa samtidigt som en stor del av de som vill jobba inte har jobb.

(b) En regering i ett land vill sänka arbetslösheten, och bestämmer sig därför för att höja inkomstskatter och därmed dra in 10^9 SEK per år extra till statskassan. Regeringen använder pengarna för att betala 4000 personer för att sköta trädgården vid presidentens palats.

Diskutera politikens troliga effekter på arbetslösheten med hjälp av ekonomisk teori.

Troligen har denna politik ingen effekt på arbetslösheten. Detta kan man förstå på flera sätt.

1. Pengarna som dras in i skatt hade annars spenderats på andra varor eller tjänster, och dessa hade ju också 'skapat jobb'.

2. Oavsett punkt 1 ovan är det fel att tänka så att arbetslöshet orsakas av brist på jobb. Den är ett jämviktsfenomen, alltså resultatet av balans mellan flödet från arbete till arbetslöshet samt flödet åt andra hållet. Mycket tyder på att denna balans nås vid en viss nivå på arbetslöshet, och för att flytta på balanspunkten måste man ändra hur arbetsmarknaden fungera.

(c) Diskutera tänkbara sätt att försöka minska arbetslösheten i ett europeiskt land såsom Sverige, utifrån både ekonomisk teori och praktisk erfarenhet.

Se kapitel 10 i Rob:s bok, framförallt 10.4 och 10.5.

4. Antag en sluten ekonomi med 1000 individer och 100 företag; vart och ett av företagen har 10 anställda, och tillverkar widgetar. Widgetar är fantastiska produkter som antingen kan behållas inom företaget och användas för att underlätta ytterligare produktion, eller kan säljas till konsumenter. De kostar 1 SEK styck. En anställd utan widget producerar 0.25 widgetar per år, medan en anställd med widget producerar 0.5 widgetar per år. Ytterligare widgetar lyfter inte den anställdas produktion ytterligare. Widgetar som inte konsumeras deprecierar; 10 procent går sönder i slutet på varje år.

   (a) I utgångsläget har företagen inga widgetar, investering är noll, och lönen är 0,25 SEK per år.

   Rita det cirkulära flödet. Vad är BNP? Tillväxttakten?

Se facit på förra tentan.

   (b) År 2000 ändras preferenserna: hushållen drar ned sin konsumtion till 80 procent av inkomsten, medan 20 procent sparas. Detta leder till att företagen har kvar widgetar, som de använder för att lyfta sin produktion.

   Vad är BNP (Y) år 2000? Och 2001? Vad är Y, C, och I på lång sikt ifall hushållen fortsätter att spara 20 procent av inkomsten?

(c) I verkligheten har vissa länder BNP per capita 100 gånger större än andra länder. Modellen ovan kan inte—utan att den utökas—hjälpa oss att förklara detta. Förklara varför, och diskutera kortfattat hur man *kan* förklara denna stora skillnad.

5. (a) Antag ett litet land—BNP per capita 30 000 USD/år—med *en fritt flytande valuta*. Antag att 50 procent av konsumtion och investering är inhemskt producerad, och 50 procent är importerad. Statens budget är i balans, och dessutom är bytesbalansen noll. Inflationstakten är 4 procent per år, medan landets grannar (med vilka landet handlar) har inflation på i snitt 2 procent per år.

   i. Staten vill höja landets internationell konkurrenskraft, och satsar därför på att minska inflationstakten till 2 procent per år. Staten tänker att det ska därmed gå bättre för exportverksamheten, samtidigt som suget efter import minskar. Vilka blir effekterna? (Antag att staten lyckas minska inflation till 2 procent.)

Se facit på förra tentan.

   ii. Två år senare kommer staten på en ny strategi. Den satsar på att uppmuntra ny teknologi för att höja företagens produktivitet och därmed förbättra deras konkurrenskraft, öka export, och minska import. Vilka blir effekterna? Förklara kortfattat! (Antag att staten lyckas höja produktiviteten, samtidigt som inflationen är kvar på 2 procent.)

(b) Internationell konkurrenskraft kan variera över tiden, både mellan länder som delar samma valuta, och mellan länder med fritt flytande valutor. Vad kan orsaka sådana förändringar? Ge exempel!

6. Diskutera följande påstående.

   ’Statens roll är att skapa en trygg och stabil marknad, och inte att aktivt försöka höja tillväxttakten eller sänka arbetslösheten. Detta har vi äntligen förstått, och därför slipper vi drabbas av lågkonjunkturer eller kriser i framtiden!’

Ett mycket kortfattat förslag till svar...

1. Staten kan absolut försöka höja tillväxttakten och sänka arbetslösheten, dock ska den inte göra det via finans- eller penningpolitik. Förklara kortfattat varför inte, och diskutera kortfattat vad staten kan tänkas göra istället.

2. Bara för att staten satsar på stabilitet behöver inte betyder att staten alltid lyckas skapa stabilitet. Ekonomin utvecklas hela tiden, nya utmaningar dyker upp samtidigt som oväntade händelser sker. Man skulle kunna redogöra mycket kort för bakgrunden till den globala krisen som började 2007--8.